

Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

“Emina”: Tekst i kontekst pjesme

Marko Vešović

Pjesmi cu pristupiti iz jezickog ugla. Ako dovoljno sabrano naperimo sluh, odmah cujemo jezicku aritmiju, to jest, smjenjivanje dva glasa medjusobno oprecna, koji se sudaraju. U prvoj strofi, jezik je umiven, poetican, s dozom svecanosti: jedna uravnotezena recenica proteze se kroz cetiri stiha, sa turcizmima stavljenim u rime, to jest na povlastena mjesta u strofi, sto cini osjetnijim njihovo prisustvo u pjesmi, cime se podvlaci njihov smisao, i onaj skruti i onaj izriciti: boravak u “hamamu” cini covjeka erotski osjetljivijim i ranjivijim (sjetimo se Bore Stankovica i njegovih hamama prelivekih mocnom erotikom); “imam” je institucija koja, precutno, stoji na putu ostvarenja pjesnikove ljubavne ceznje, neka vrsta nevidljivog zida izmedju pjesnika i djevojke i “jasmin”, i njegov miris, prirodno idu uz ljubavna ceznuca, ali i uz opjevanu junakinju.

Emina je prvi put objavljena u casopisu Kolo 1902., a sest godina kasnije pjesnik ju je, izmijenjenu, unio u knjigu Pjesme. U konacnoj verziji, pjesma je ispala ne samo sazetija i neuporedivo bolja – izbaceni su zaista slabi i ocigledno suvisni stihovi nego o kudikamo finije izradjena, jer preinake, unesene u stihove koji su ostali u pjesmi, svjedoce o porastu majstorstva u rukovanju pjesnickim instrumentiina, ali i o mnogo izostrenijoj svijesti sta se pjesmom zeli postici.

Recimo: u prvoj verziji pjesma nije izdijeljena na strofe, ali ovaj, na izgled bezazlen, detalj uopste nije bez vaznosti, jer se na suprotstavljanju prve i druge strofe, koje su kazane razlicitim glasovima, odmah otkriva, takoreci razgoljuje tvoracko nacelo, koje nosi pjesmu: sudar dva suprotna nacina govora o istom.

Pjesnikove izmjene u prvoj strofi procistile su jezik, uravnotezile ga, pojacale svecanu dikciju, jednom rijecju, povecana je doza poeticnosti u njemu; stoga je i “amam” postao “hamam”, cime je uklonjen govorni prizvuk, a i pjesnik se valjda sjetio da pjesnu ne kazuje licno on. Pravoslavac, u cijem govoru ne postoji “h”, nego musliman, koji je pjesnikova maska, u jeitsovskom smislu te rijeci. Nadalje, “imam” je u prvoj verziji imao vlastito ime “Abdul”, da bi u konacnoj verziji postao “stari” – izmjena koja jednim udarcem ubija dvije muve: uklonjen je realisticki prizvuk, koji vlastito ime unosi u pjesmu, sto jc snizavalo pjesnicku dikciju, ugrozavalo njenu svecanost, a osim toga, pridjev “stari” pojacava imamov autoritet, cime i prepreka, sto stoji na putu ostvarenja

pjesnikove ceznje, biva tvrdja, da tako kazem.

Slika baste, u verziji iz 1902. ispala je toliko pretrpana da se djevojka, koja je srediste svega, naprosto nije vidjela: u naknadnoj doradi, pjesnik je izbacio i "bastu sto mirise igda", a to priznajem da ne znam sta znaci, i "bulbulpjesmu" koja "ne prestaje nigda", i "prskanje sedrvana", preostao je samo "hlad jasmina", kao jedini okvir za djevojku, poetski krajnje pogodjen, jer smo vec upozorili na pjesmu u kojoj se sva mahala razmirise na jasmin kad njome prodje Emina. Dakle, rekviziti iz sevdalinke posudjeni, u konacnoj verziji su svedeni na mjeru koja ne ugrozava pjesmu: u prvobitnom obliku pocetak pjesme je bio obican knjizevni pastis, jer je mnogo raskosnije bilo sevdalijsko ruho u koje je zaodjenuta pjesnicka emocija. Udaljujuci se, naknadnim intervencijama od sevdalinke, pjesnik je Emini dao potrebnu knjizevnu samostalnost koju isprva nije imala.

Most 102/xxiv, 1998.

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.